

Tilburg University

Woonplaats wordt vastgesteld aan de hand van feiten en omstandigheden in jaar zelf

Dusarduijn, Sonja

Published in:
NLFiscaal

Publication date:
2020

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Dusarduijn, S. (2020). Woonplaats wordt vastgesteld aan de hand van feiten en omstandigheden in jaar zelf. NLF 2020/0262. Case note on: Advocaat - Generaal, 17/12/19, 19/00535, ECLI:NL:PHR:2019:1350 *NLFiscaal*, 5(5), 3-5.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

NLF 2020/0262

Woonplaats wordt vastgesteld aan de hand van feiten en omstandigheden in jaar zelf

A-G 17 december 2019, 19/00535,

ECLI:NL:PHR:2019:1350

Belastingtijdvak 2013

Wetsartikel(en) 4 AWR, 2.1 lid 1 onderdeel a Wet IB 2001

NFLT-termen inwoner, woonplaats, natuurlijk persoon, binnenlandsebelastingplichtige

Formele relaties

Rechtbank Noord-Holland: ECLI:NL:RBNHO:2017:9432

(niet gepubliceerd)

Hof Amsterdam: ECLI:NL:GHAMS:2018:5008

SAMENVATTING

X (belanghebbende) heeft geen aangifte IB/PVV 2013 gedaan, omdat hij stelt dat hij in het buitenland woont.

De Inspecteur heeft hem niettemin een aanslag IB/PVV opgelegd, berekend naar een belastbaar inkomen uit werk en woning van € 94.826 en een belastbaar inkomen uit sparen en beleggen van € 45.174.

In geschil is of X in 2013 inwoner was van Nederland als bedoeld in artikel 2.1, lid 1, onderdeel a, Wet IB 2001 en derhalve als binnenlands belastingplichtige moet worden aangemerkt. Hof Amsterdam heeft deze vraag bevestigend beantwoord. Het heeft vastgesteld dat X in 2013 in Nederland beschikte over een woning die zijn eigendom is en waar hij gedurende een deel van het jaar verbleef, terwijl zijn kind en diens moeder woonden in een ander pand dat zijn eigendom is. Verder is sprake van verscheidene andere banden met Nederland. Op deze gronden heeft het Hof geoordeeld dat X in 2013 een woonplaats in Nederland had.

X betoogt in cassatie dat voor het antwoord op de

vraag of hij in 2013 in Nederland woont, maatgevend is of sinds 1997/1998 een duurzame band is blijven bestaan met Nederland. Hij stelt in dit verband al vanaf 1997 zijn woonplaats buiten Nederland te hebben gehad.

A-G Niessen volgt zijn betoog niet. X gaat er in feite van uit dat de rechter in gevallen zoals deze een oordeel zou moeten geven over de kwalificatie van de feiten in voorafgaande jaren. Dat is in strijd met de taak van de rechter, die immers louter heeft te oordelen over het geschil. De vraag waar iemand in een zeker jaar woont, wordt beoordeeld aan de hand van de feiten en omstandigheden in het jaar zelf. De A-G concludeert tot ongegrondverklaring van het cassatieberoep.

NOOT

Bovenstaande zaak draait om het woonplaatsbegrip voor natuurlijke personen in de zin van artikel 4, lid 1, AWR. Dit artikel markeert de grens tussen binnenlandse en buitenlandse belastingplicht, een grens die wordt bepaald op grond van 'de omstandigheden'. Niettegenstaande de eerbiedwaardige leeftijd van dit wetsartikel — A-G Niessen toont ons de voorgeschiedenis in de Wet Vermogensbelasting 1892 en de Wet op de Bedrijfsbelasting 1893 — liggen de contouren van het woonplaatsbegrip niet steeds vast. Dat leidt tot onzekerheid voor belanghebbenden en fiscus.¹

Hoofdról voor de woonplaats

Om het onderhavige geschil 'in het juiste perspectief' te kunnen plaatsen wordt een vrij uitgebreide, deels historische bespreking gewijd aan artikel 4, lid 1, AWR; voor deze A-G niet ongebruikelijk. Zo citeert de A-G uit het proefschrift van VerLoren van Themaat uit 1946 waarin wordt gesteld dat het levenscentrum van een persoon zich in het algemeen op de plaats bevindt waar hij zich ophoudt 'met de bedoeling er duurzaam te verblijven'.² Die term 'duurzaam' heeft de tand des tijds overleefd. Uit de jurisprudentie over artikel 4 AWR herleidt de A-G

¹ Punt 3,4 en 3,9, van de conclusie.

² Punt 3,11 van de conclusie, verwijzend naar P. VerLoren van Themaat, *Internationaal belastingrecht: een studie naar aanleiding van literatuur en verdragen over de uitschakeling van dubbele belasting* (diss. Leiden), Paris, Amsterdam 1946, p. 161-162.

vervolgens twee deelveisen. Om te kunnen spreken van een woonplaats in Nederland moet sprake zijn van:

1. een band van persoonlijke aard met Nederland, en
2. de duurzaamheid van die band.

Uit deze uitspraken formuleert hij aansluitend een ‘vuistregel’: van een ‘woonplaats’ kan alleen sprake kan zijn wanneer de natuurlijke persoon een ‘woning’ beschikbaar heeft in Nederland.³ Wie Nederland verlaat en geen woning aanhoudt (lees: ter beschikking heeft), woont hier niet (meer). Ook al is er nog een band met Nederland, er kan dan geen sprake zijn van binnenlandse belastingplicht. Wanneer iemand na vertrek wel een woning aanhoudt in Nederland, worden voor de bepaling van diens woonplaats andere ‘secundaire’ omstandigheden van belang, zoals de sociale, juridische, economische en zuiver persoonlijke banden.

Secundaire omstandigheden in de bijrol

In deze zaak beschikte belanghebbende in het belastingjaar 2013 in Nederland over een woning (in eigendom) waar hij gedurende een deel van het jaar verbleef. Zijn kind en diens moeder woonden in een ander pand dat zijn eigendom is. Daarnaast zijn er ook andere banden met Nederland. Zo bezit belanghebbende meer onroerende zaken in Nederland en houdt hij de aandelen in een bv. Op deze gronden oordeelde Hof Amsterdam dat belanghebbende in 2013 een woonplaats in Nederland had.⁴ Dat oordeel is in lijn met de visie van de A-G: er is een woning in Nederland, dus de aanwezige secundaire banden spelen een rol. Hij concludeert dan ook tot ongegrondverklaring van het beroep in cassatie van belanghebbende. Tot zover is de conclusie kristalhelder.

Het trio van de tijd

Waar dichters en filosofen hun tanden regelmatig stuk-

bijten op het fenomeen ‘tijd’, is het verschijnsel in de kern een simpele optelsom van verleden, heden en toekomst. Dit trio speelt ook een rol bij het in jurisprudentie en literatuur vermelde vereiste van de duurzaamheid van de persoonlijke band met Nederland. Duurzaamheid overstijgt immers de waan van de dag.

De A-G stelt evenwel vrij resoluut dat voor de vaststelling van de woonplaats alleen de feiten en omstandigheden in het jaar zelf van belang kunnen zijn; hij acht het niet relevant hoe de feiten ‘een dag ervoor’ waren.⁵ Die visie herbergt ook praktische elementen. Als immers de rechter moet oordelen over de binnenlandse belastingplicht van belanghebbende in 2013, kan volgens de A-G van deze rechter geen oordeel worden gevraagd over de kwalificatie van de feiten in voorafgaande jaren. Dat is immers in strijd met de taak van de rechter die louter heeft te oordelen over het geschil.

Toch wringt er iets in dit heldere betoog.⁶ Met zijn visie hakt de A-G de onlosmakelijke banden die het heden nu eenmaal heeft met verleden en toekomst abrupt door. Ik betwijfel de juistheid van die opstelling ten aanzien van vraagstukken in het fiscale recht waar het begrip duurzaamheid als relevante afbakening geldt. Ook in deze zaak acht ik de visie van de A-G op zijn minst onvolledig. De open norm van de woonplaats vergt immers een afweging van:

‘objectieve omstandigheden, zoals de woon- en werkomgeving, het gezin, de financiën, de inschrijving in de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (...), de nationaliteit en de subjectieve omstandigheid van de uiterlijk waarneembare wil om hetzij korter dan wel langer in een bepaald land te willen verblijven.’⁷

De objectieve omstandigheden wortelen regelmatig in het verleden, terwijl de subjectieve wil een toekomstblik

³ Punt 3.44 van de conclusie. In Hof Arnhem 22 maart 1983, 1294/1980, ECLI:NL:GHARN:1983:AX1855 werd overigens het beschikken over enkele kamers onvoldoende geacht voor de kwalificatie ‘woonplaats in Nederland’.

⁴ Hof Amsterdam 20 december 2018, 18/00013, ECLI:NL:GHAMS:2018:5008, NLF 2019/1512. Een woonplaats elders in het betreffende jaar werd overigens niet overtuigend aangetoond door belanghebbende.

⁵ Punt 4.12 van de conclusie.

⁶ Overigens deel ik de mening van de A-G dat de door belanghebbende aangehaalde zinsnede over het ‘blijven bestaan’ van de band met Nederland uit HR 22 december 1971, 16.650, ECLI:NL:HR:1971:AX4909 in dezen geen doel treft. Zie punt 4.7-4.9 van de conclusie.

⁷ A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens, *Internationaal belastingrecht*, Wolters Kluwer, Deventer 2015, p. 20-21. Aangehaald in punt 3.19 van de conclusie.

herbergt. Beide elementen van de tijd zijn van invloed op de (toetsing van de) duurzaamheid van de vereiste band. Juist bij het begrip duurzaamheid is het trekken van een abrupte grens tussen jaren daarom niet mogelijk. Het is jammer dat de A-G deze spanning tussen heden, verleden en toekomst binnen de duurzaamheidseis niet diepgaander heeft onderzocht en zelfs lijkt te ontkennen.

Sonja Dusarduijn
Tilburg University

BRON ECLI:NL:PHR:2019:1350

Samenvatting van A-G

A-G Niessen heeft conclusie genomen in een zaak over het woonplaatsbegrip voor natuurlijke personen in de zin van artikel 4, lid 1 AWR.

Om het geschil in het juiste perspectief te plaatsen wijdt A-G Niessen een bredere bespreking aan artikel 4, lid 1 AWR. In de 19e-eeuwse voorgeschiedenis van het artikel werd al verwezen naar 'de omstandigheden'. In de hoofdlijn van de rechtspraak onderkent de A-G twee deelvereisten, te weten een band van persoonlijke aard en duurzaamheid van die band. Na behandeling van deze vereisten komt de A-G tot een vuistregel: wie Nederland verlaat en niet een woning aanhoudt, woont niet meer hier, ook al heeft hij nog een band met Nederland. Iemand die tijdelijk vertrekt en niet of zelden feitelijk in Nederland 'woont', maar wel een woning aanhoudt, kan een woonplaats in Nederland behouden, maar daarbij worden dan de overige — 'secundaire' — omstandigheden (zoals sociale, juridische, economische en zuiver persoonlijke banden) relevant. Primair geldt volgens de A-G dat van een 'woonplaats' alleen sprake kan zijn wanneer de natuurlijk persoon een 'woning' beschikbaar heeft.

Het onderhavige geschil betreft de vraag of de belanghebbende voor het jaar 2013 terecht in de IB is betrokken als binnenlands belastingplichtige. Het Hof heeft vastgesteld dat de belanghebbende in het belastingjaar 2013 in Nederland beschikte over een woning die zijn eigendom is en waar hij gedurende een deel van het jaar verbleef, terwijl zijn kind en diens moeder woonden in een ander pand dat zijn eigendom is. Verder is sprake van verscheidene andere banden met Nederland. Op deze gronden oordeelt het Hof dat belanghebbende in 2013 een woonplaats in Nederland had.

Belanghebbende betoogt, onder verwijzing naar rechtspraak, dat voor het antwoord op de vraag of hij in 2013 in Nederland woont, maatgevend is of sedert 1997/1998 een dusdanig duurzame band is blijven bestaan met Nederland. De A-G kan belanghebbendes lezing van de rechtspraak niet volgen. Belanghebbende gaat in feite ervan uit dat de rechter in gevallen zoals deze een oordeel zou moeten geven over de kwalificatie van de feiten in voorafgaande jaren. Dat is in strijd met de taak van de rechter die immers louter heeft te oordelen over het geschil. De vraag waar iemand in een zeker jaar woont, wordt beoordeeld aan de hand van de feiten en omstandigheden in het jaar zelf, en kan van moment tot moment veranderen zonder dat het dan nog relevant is hoe de feiten van 'een dag ervoor' waren, aldus de A-G.

De A-G concludeert tot ongegrond verklaring van het beroep in cassatie van belanghebbende. Ten overvloede merkt hij op dat het oordeel van het Hof aansluit bij de lijnen die blijkens zijn onderzoek in de rechtspraak en literatuur zijn getrokken.